

Innhold

Forord til 2. utgave	5
Forord til 1. utgave	6
Innledning	15
Barnehagelæreren som profesjonsutøver	15
Bokas grunnlag	27
Bokas innhold	29
Kapittel 1	
Individet	31
Barnehagen og det enkelte barnet	31
Det sosiale barnet	32
Forskjellige individer og forskjeller i samfunnet	33
Unik og slik som andre?	33
Mennesket er ikke en øy - det relasjonelle individet	34
Sosialiseringsteori	36
Den samfunnsskapte virkeligheten	37
Internalisering	39
Eksternalisering	40
Formell og uformell sosialisering	43
Primær og sekundær sosialisering	43
Det sosiale selvet - George Herbert Mead	45
Bevissthet og selvbevissthet	46
Gester og språk	47
Lek og spill	47
De generaliserte andre	49
Jeg og meg	50
Det sosiale selvet i nettverk av relasjoner	53

Identitet	54
Identitet som et individs historie	56
Flere identiteter?	57
Sosiale roller	60
Ulike kategorier av roller	60
Sosius	62
Forventninger og rolleadferd	63
Rollesett	64
Rolledistanse	65
Rollekonflikter	66
Sosiale roller og sosiale strukturer	67
Rollen og personen bak?	68
Individets utvikling og tilknytning	70
Psykoanalytisk perspektiv	71
Utviklingspsykologi	73
Tilknytning	74
Tilknytningssystemet	76
Tilknytningsmønstre	77
Utvikling «innenfra» eller «utenfra»?	81
Oppsummering: Barns tilknytning og deltakelse i samfunnet	82
Barnet utvikler et sosialt selv i barnehagen	83
Barnet møter samfunnet i barnehagen	85
Kapittel 2	
Gruppen	86
Sosiale grupper	86
Barn – en sosial gruppe	86
Sosial samhandling – individet og gruppen	90
Gruppefellesskap	94
Primærgrupper og primærrelasjoner	95
Sekundærgrupper og sekundære relasjoner	97
Sosiale nettverk	98
Sosiale grenser	100
Inngrupper og utgrupper	101
Sosiale kategorier	103
Serialitet	105
Barnehagen – omsorg og profesjonalitet	105
Familien	106
Sosiologiske teorier og perspektiver på familien	107
Kjernefamilien	108

Heteronormativitet	109
Familien – en kort historisk framstilling	109
Familien, eiendom og arbeid	112
Familiens funksjoner	113
Feministiske perspektiver	117
Den moderne familien – valg og fravær av tradisjoner	118
Funksjonstapping av familien? Forholdet mellom familien og velferdsstaten	121
Tidsbruk i familien	123
Familien – en fleksibel institusjon?	125
Foreldre- og forsørgerrollen	125
Skilsmisser og samlivsbrudd	128
Hvem bor barn sammen med?	130
Verdiforklaringer på skilsmisse	131
Strukturelle forklaringer på skilsmisse	132
Skilsmisser i den offentlige samtalen	132
Oppsummering	134

Kapittel 3

Fellesskapet	137
Barnehagen som samfunnsinstitusjon	137
Barnehagens utvikling	137
Familien og omsorg for barn	138
Yrkesdeltakelse og likestilling	139
Sosial utjevning	140
Barnehagens samfunnsmandat	141
Innhold i kapitlet	144
Hva er samfunn?	144
Samfunn som en helhet av grupper og institusjoner	145
Samfunnets grenser	146
Relasjonelle grenser mellom samfunn	147
Samfunn som et vi	148
Samfunnet som en kontrakt	150
Samfunn som moralsk fellesskap – solidaritet	151
Samfunn og tillit	154
Samfunn – en foreløpig oppsummering	156
Samfunn som en motsetningsfull helhet	156
Sosial, kulturell og systemisk integrasjon	157
Makt i samfunnet	159
Legitim makt	160
Skjult makt	163

Makt og sosial kontroll	166
Skjult makt og kritikk av makt	168
Makt i samfunnet - oppsummering	168
Makt i barnehagen	170
Samfunnsforståelsen i barnehagens styringsdokumenter	172
Sammensatte samfunn - kultur og mangfold	173
Hva er kultur? Tre definisjoner og noen konsekvenser av disse	174
Kultur - et relasjonelt og kontekstuet begrep	176
Kultur som verdi og beskrivelse	178
Kulturbegrepets mangetydighet	178
Kultur som forskjeller i samfunnet	180
Kultur på tvers av grenser	181
Kultur og etnisitet	184
Mangfold - kultur som forskjeller i et fellesskap	185
Oppsummering	192
Velferdssamfunnet - et program for sameksistens	193
Forholdet mellom stat og samfunn	193
Velferdsstat som del av samfunnet	194
Sosialt medlemskap i sammensatte samfunn	197
Velferdsstatsmodeller	200
Arbeid og velferd - to hoveddimensjoner i velferdspolitikken	202
Barnehagen - en modell for sameksistens	203
Verdigrunnlag	205
Rettigheter	206
Mangfold	207
Kapittel 4	
Forskjellene	209
Barnehagen og forskjeller i samfunnet	209
Mellom mangfold og sosial ulikhet	210
Vanskelige eller urettferdige forskjeller?	210
Individuelle og systematiske forskjeller	211
Sosial ulikhet som vertikal differensiering av samfunnet	212
Sosial ulikhet og barnehagens rolle	214
Klasseteori	214
Er dagens norske samfunn et klassesamfunn?	214
Marx - kapitalisme og klassekamp	219
Kapital - vareproduksjon og varemarked	220
Produksjonsforhold som klasseforhold	221
Klasse og fremmedgjøring	222

Weber – sosial bakgrunn og sosial ulikhet	223
Sosial lagdeling	225
Oppsummering	226
Barnehagen og klassesamfunnet	228
Reproduksjon av sosial ulikhet	229
Pierre Bourdieu – internalisering og institusjonalisering av sosial ulikhet	231
Økonomisk, kulturell og sosial kapital	232
Internalisering av samfunnsforhold	234
Symbolsk makt	235
Oppsummering – barnehagen og reproduksjon av sosial ulikhet	238
Etnisitet – mellom mangfold og ulikhet	239
Mangfold og kultur i barnehagen	239
Kultur, etnisitet og samfunnets sosiale organisasjon	241
Etnisitet og kultur som mangfold	244
Mangfold – en normativ kategori	246
Forståelsen av kultur	247
Kjønn og sosial ulikhet	249
Kjønnforskjeller i barnehagen	255
Feminisme – ulik forståelse av kjønnsforskjeller	256
Stereotype oppfatninger av kjønn	260
Kjønn og samfunnets sosiale organisasjon	261
Studier av kjønn og likestilling i barnehagen	262
Sosial ulikhet og sosial utjevning i barnehagen	269
Sosial utjevning på kort og lang sikt	271
Mangel på kunnskap om barnehagens betydning	273
Kan barnehagen også skape ulikhet?	273
Tidlig intervensjon som tidlig reproduksjon?	274
Oppsummering	276

Kapittel 5

Framtiden	279
Barnehagen og samtid	281
Hva er samtidsdiagnoser?	282
Differensiering i moderne samfunn	283
Det kapitalistiske klassesamfunnet	286
Lever vi fortsatt i et kapitalistisk klassesamfunn?	287
Barnehagen i det vertikalt organiserte samfunnet	290
Et horisontalt organisert samfunn	295
Risikosamfunnet	297
Hvor ny er den «nye samtiden»?	302

Barnehagen i det horisontalt organiserte samfunnet	304
Oppsummering	312
Barnehagen og framtiden	314
Skjulte forbindelser mellom samfunnet og den enkelte	315
Skjulte forbindelser mellom samfunnet og barnehagen?	317
Barnehagen som en verdirasjonell institusjon	320
Verdier som grunnlag for orientering mot framtiden	322
Referanser	325
Stikkordsregister	343